

НАУКОВИЙ ВИСНОВОК

ЩОДО ПРОЄКТУ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ У НАТУРАЛЬНІЙ І ГРОШОВІЙ ФОРМІ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Автор. кол.: Вигівський І. М., Цуцкірідзе М. С., Тарасенко О. С., Бугайчук К. Л., Ковтун О. В., Павлютін Ю. М., Собакарь А. О.

Відповідно до Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 визначення шкоди та збитків здійснюється окремо за такими напрямками:

«...»

4) втрати, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху, – напрям, що включає людські та матеріальні втрати і витрати правоохоронних органів, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху.

Основні показники, які оцінюються:

людські втрати (загибель, смерть працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу) під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;

витрати на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;

матеріальні втрати правоохоронних органів, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;

витрати на утилізацію (списання) пошкодженої техніки та іншого майна».

Розрахунок показника № 1

«Людські втрати (загибель, смерть працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу) під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації»

Зміст рекомендацій

Показник № 1 описується цифровим даними про кількість працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу, які загинули або померли під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації.

Загибель – це передчасна втрата життя, що сталася внаслідок участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації (загибель у бою, під час виконання гуманітарних заходів, під час обстрілів державної, транспортної або цивільної інфраструктури, подальша смерть внаслідок поранень, загибель під час розмінування територій чи будівель тощо).

Смерть – це припинення діяльності організму під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації (серцевий напад, інша хвороба, викликана участю в обороні відсічі і стримування збройної агресії російської федерації та ін.).

Під час розрахунку показника та формування даних повинен бути встановлений причинний зв'язок між смертю чи загибеллю працівників правоохоронних органів та їх безпосередньою участю в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації.

До показника не слід включати нещасні випадки, зокрема такі, що сталися внаслідок необережного поводження зі зброєю, боєприпасами, порушення правил безпеки під час проходження служби, загибель працівників внаслідок вчинення ними протиправних дій щодо колег (вбивства на ґрунті побутових сварок, внаслідок зловживання наркотичними та алкогольними напоями).

Розрахунок показника здійснюється окремо кожними центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується чи спрямовується Міністерством внутрішніх справ, а також іншими органами, що прямо зазначені у ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»:

- 1) прокуратурою України;
- 2) Службою безпеки України;
- 3) Національним антикорупційним бюро України;
- 4) Бюро економічної безпеки України;
- 5) органами і установами виконання покарань, слідчими ізоляторами;
- 6) органами державного фінансового контролю;
- 7) органами рибохорони;
- 8) органами державної лісової охорони.

Примірний макет заповнення таблиці даних за показником:

№ з/п	Правоохоронний орган	Бойові дії	Через поранення	Загибель		Смерть
				Розмінування	Обстріли інфраструктури	
1.	Національна поліція України					
2.	Національна гвардія України					...
3.	...					...
	ВСЬОГО					

Розрахунок показника № 2

«Витрати на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації»

Підстави визначення витрат:

1. Для того щоб належним чином розрахувати витрати на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної

агресії російської федерації, слід проаналізувати нормативні акти щодо здійснення таких виплат представникам правоохоронних органів:

1) статтею 99 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII встановлені такі суми виплат для поліцейських:

Одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті), визначення втрати працездатності поліцейського є соціальною виплатою, гарантованою допомогою з боку держави, яка призначається і виплачується особам, які мають право на її отримання, у разі:

1) загибелі поліцейського, що на- стала внаслідок протиправних дій третіх осіб, або під час учинення дій, спрямова- них на рятування життя людей або усу- нення загрози їхньому життю, чи під час участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення наці- ональної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській об- ластях, перебуваючи безпосередньо в районах та в період здійснення зазначе- них заходів, під час захисту незалежно- сті, суверенітету та територіальної ціліс- ності України або смерті поліцейського внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого за зазначених обставин;

2) смерті поліцейського, що на- стала під час проходження ним служби в поліції;

3) визначення поліцейському інва- лідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час виконання ним служ- бових обов'язків, пов'язаних із виконан- ням повноважень та основних завдань міліції або поліції, чи участі в антитеро- ристичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та в період здійснення зазначених заходів, захисту незалежності, суверенітету та територі- альної цілісності України, протягом ше-

1) загибелі (смерті) поліцейського (п. 1) – **750 розмірів прожиткового мінімуму**, встановленого для працездат- них осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про виплату;

2) смерті поліцейського (п. 2) – **250 розмірів прожиткового мінімуму**, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прий- нято рішення про виплату;

3) визначення поліцейському вна- слідок причин, зазначених у п. 3, інвалід- ності:

а) I групи – **400 розмірів** прожитко- вого мінімуму, встановленого для праце- здатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про ви- плату;

б) II групи – **300 розмірів** прожит- кового мінімуму, встановленого для пра- цездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про ви- плату;

в) III групи – **250 розмірів** прожит- кового мінімуму, встановленого для пра- цездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про ви- плату;

сти місяців після звільнення його з поліції внаслідок причин, зазначених у цьому пункті;

4) визначення поліцейському інвалідності внаслідок захворювання, поранення (контузії, травми або каліцтва), пов'язаних з проходженням ним служби в органах внутрішніх справ або поліції, протягом шести місяців після звільнення його з поліції внаслідок причин, зазначених у цьому пункті;

5) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних із здійсненням повноважень та основних завдань міліції або поліції, чи участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та в період здійснення зазначених заходів, захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, наслідком якого є часткова втрата працездатності без визначення йому інвалідності;

6) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва), пов'язаного з проходженням служби в органах внутрішніх справ або поліції, наслідком якого є часткова втрата працездатності без визначення йому інвалідності;

4) визначення поліцейському внаслідок причин, зазначених у пункті 4, інвалідності:

а) I групи – **120 розмірів** прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про виплату;

б) II групи – **90 розмірів** прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про виплату;

в) III групи – **70 розмірів** прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про виплату;

5) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва) унаслідок причин, зазначених у п. 5, – у розмірі **70 розмірів прожиткового мінімуму**, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про виплату;

6) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва) унаслідок причин, зазначених у п. 6, – залежно від ступеня втрати працездатності у відповідних **відсотках від 70 розмірів прожиткового мінімуму**, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у якому прийнято рішення про виплату;

2) відповідно до ст. 26 Закону України «Про державну прикордонну службу» від 3 квітня 2003 року № 661-IV виплата одноразової грошової допомоги в разі загибелі

(смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця Державної прикордонної служби України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;

3) стаття 29 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-XII також вказує, що виплата одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця Служби безпеки України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;

4) Кодексом цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI (ст. 118) зазначається, що в разі загибелі (смерті) особи рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту під час виконання службових обов'язків сім'ї загиблого (померлого), а в разі її відсутності – його батькам та утриманцям виплачується **одноразова грошова допомога в розмірі десятирічного грошового забезпечення** за останньою посадою, яку він обіймав, у порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

У разі травми або поранення, заподіяного особі рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту під час виконання службових обов'язків, а також інвалідності, що настала в період проходження служби або не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби, або після закінчення цього строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що стався в період проходження служби, пов'язаного з виконанням службових обов'язків, залежно від ступеня втрати працездатності такій особі виплачується **одноразова грошова допомога в розмірі до п'ятирічного грошового забезпечення** за останньою посадою в порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України. Визначення ступеня втрати працездатності особою рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту в період проходження служби в кожному випадку ушкодження здоров'я здійснюється в індивідуальному порядку відповідно до законодавства.

У всіх випадках розмір одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) особи рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту **не може бути меншим за стократний розмір прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на час виплати допомоги;**

5) у статті 16² Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року № 2011-XII йдеться, що одноразова грошова допомога призначається і виплачується в розмірі:

а) 750-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста у випадках, зазначених у підп. 1 п. 2 ст. 16 цього Закону;

б) 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста у випадках, зазначених у підпунктах 2–3 п. 2 ст. 16 цього Закону;

в) **400-кратного прожиткового мінімуму**, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності I групи, **300-кратного прожиткового мінімуму**, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності II групи, **250-кратного прожиткового мінімуму**, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності III групи (підп. 4 п. 2 ст. 16 цього Закону).

Одноразова грошова допомога у випадках, зазначених у підпунктах 5–9 п. 2 ст. 16 цього Закону, призначається і виплачується залежно від встановленої військовослужбовцю, військовозобов'язаному або резервісту інвалідності та ступеня втрати ним працездатності в розмірі, визначеному Кабінетом Міністрів України. **При цьому у випадках, зазначених у підп. 5 п. 2 ст. 16 цього Закону, розмір одноразової грошової допомоги не може бути меншим за 70-кратний прожитковий мінімум, встановлений законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року;**

б) слід також враховувати те, що Кабінет Міністрів України постановою від 28 лютого 2022 року № 168 встановив, що «...на період дії воєнного стану військовослужбовцям Збройних Сил, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міністерства оборони, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної спеціальної служби транспорту, військовим прокурорам Офісу Генерального прокурора, особам рядового і начальницького складу Державної служби з надзвичайних ситуацій, співробітникам Служби судової охорони, особам начальницького складу управління спеціальних операцій Національного антикорупційного бюро та поліцейським, а також особам рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби, які несуть службу в органах і установах зазначеної Служби, що розташовані в межах адміністративно-територіальних одиниць, на території яких надається допомога в рамках Програми «Підтримка», виплачується **додаткова винагорода в розмірі 30 000 гривень щомісячно**, а тим з них, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів (у тому числі військовослужбовцям строкової служби), – **розмір цієї додаткової винагороди збільшується до 100 000 гривень в розрахунку на місяць** пропорційно часу участі у таких діях та заходах.

Відповідно до наказів про виплату додаткової винагороди, **збільшеної до 100 000 гривень**, включати осіб, зазначених у цьому пункті, у тому числі тих, які:

1) у зв'язку з пораненням (контузією, травмою, каліцтвом), пов'язаним із захистом Батьківщини, перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я (у тому числі закордонних), включаючи час переміщення з одного лікарняного закладу охорони здоров'я до іншого, або перебувають у відпустці для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської (лікарсько-експертної) комісії;

2) захоплені в полон (крім тих, які добровільно здалися в полон) або є заручниками, а також інтерновані в нейтральні держави або безвісно відсутні (у разі, коли зазначені події сталися як до введення воєнного стану, так і після його введення);

3) загинули (померли внаслідок отриманих після введення воєнного стану поранень, травм), – виплата здійснюється за весь місяць, у якому особа загинула (померла).

Установити, що сім'ям загиблих осіб, зазначених у пункті 1 цієї постанови, **виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 15 000 000 гривень**, яка розподіляється рівними частками на всіх отримувачів, передбачених у статті 16¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Висновки

1. Виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу регулюються різними нормативно-правовими актами, залежно від статусу та підпорядкування відповідного органу.

2. У більшості відповідних актів йдеться, що виплати здійснюються згідно з Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

3. Водночас інші закони, які мають власні норми про виплати відповідної допомоги, встановлюють суми виплат, що є майже співрозмірними до сум, вказаних у ст. 16² Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

4. Таким чином, розрахунок витрат на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації доцільно здійснювати на підставі норм саме цього нормативного акта.

Зміст рекомендацій

Розрахунок витрат на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації проводиться відповідно до норм Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації – гарантована державою виплата, що здійснюється особам, які згідно з чинним законодавством України мають право на її отримання.

Розміри витрат визначаються за таким алгоритмом:

750 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі загибелі працівника правоохоронного органу, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, які брали безпосередню участь у бойових діях або забезпечували здійснення зазначених заходів, перебуваючи безпосередньо в районах бойових дій;

750 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі смерті працівника правоохоронного органу, осіб рядового і начальницького складу, звільнених зі служби, протягом року після звільнення, якщо смерть настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, пов'язаних з виконанням обов'язків щодо участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації;

500 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі смерті працівника правоохоронного органу, осіб рядового і начальницького складу, що настала внаслідок захворювання або нещасного випадку не пов'язаного із виною вказаних осіб у його настанні в період участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації;

400 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі встановлення працівнику правоохоронного органу, особі рядового і начальницького складу інвалідності I групи, що настала внаслідок

поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків щодо участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням зазначених обов'язків, або встановлення інвалідності зазначеним особам після їх звільнення зі служби;

300 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі встановлення працівнику правоохоронного органу, особі рядового і начальницького складу інвалідності II групи, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків щодо участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням зазначених обов'язків, або встановлення інвалідності зазначеним особам після їх звільнення зі служби;

250 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі встановлення працівнику правоохоронного органу, особі рядового і начальницького складу інвалідності III групи, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків щодо участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням зазначених обов'язків, або встановлення інвалідності зазначеним особам після їх звільнення зі служби;

70 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у разі отримання працівником правоохоронного органу, особою рядового і начальницького складу поранення (контузії, травми або каліцтва), пов'язаного з участю в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, наслідком якого є часткова втрата працездатності без встановлення таким особам інвалідності, а також якщо зазначену особу звільнено зі служби і вона частково втратила працездатність внаслідок зазначених причин, але не пізніше ніж через три місяці після звільнення її зі служби.